

Datum **2006-11-16**
Författare **Jan Green och Lina Westman**

Finansinspektionen
P.O. Box 6750
SE-113 85 Stockholm
[Sveavägen 167]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Skydda dig mot investeringsbedrägerier

Under senare år har det blivit allt vanligare med investeringsbedrägerier utförda av mycket skickliga ”investeringsrådgivare” och säljare. Vanligtvis har de internationell anknytning. Det är en globalt organiserad grov brottslighet.

Oftast blir du kontaktad per telefon och erbjuds en mycket vinstgivande investering i en utländsk aktie. Det är inte bara aktier som erbjuds utan även fondandelar, sparande i en pensionsförsäkring, obligationer, terminer och optioner. Det finns även falska banker på internet, som erbjuder sparande på konto. Det är alltid bråttom och du måste fatta snabba beslut annars missar du den ”fina investeringen”. Ofta är argumenten att man har insiderinformation och att det är en skattefri affär. Det kan också vara fråga om en snar börsintroduktion eller lansering av en ny produkt eller tjänst. Den som ringer är mycket kunnig om den finansiella marknaden och vill gärna hjälpa till med lösningar för kunden som t.ex. småföretagares problem med krediter.

Bedrägerierna utförs med hjälp av påkostade och förtroendeingivande broschyrer och webbplater. Bedrägerierna är skickligt planerade och går under namnet Boiler Room Activity och Cold Calling. Bedragarna följer en bestämd plan. Verksamheten kan sedan pågå under flera år.

Några goda råd

- Om det låter för bra för att vara sant, så är det nog så.
- Gör en egen analys av investeringen innan du skickar pengar till någon okänd.
- Skicka inte kopior av dina personuppgifter eller kontouppgifter till okända företag.
- Tänk efter! Varför blir just jag kontaktad?
- Låt dig inte luras av en okänd person per telefon.

Signaler på oseriös verksamhet

Misstänker du att du har blivit lurad att investera i aktier eller andra värdepapper per telefon? Här nedan följer en beskrivning av signaler som är tecken på oseriös verksamhet och tips på hur du som investerare kan skydda dig.

- ***De fem flaggornas teori***

För att bedragarna ska undvika upptäckt använder man sig av vad som kallas ”De fem flaggornas teori”. Enligt denna teori verkar bedragarna från minst fem olika länder.

Land 1: Här sitter säljarna och ringer, men inte till någon kund i detta land. Det är oftast inte i det land där man uppger sin adress.

Land 2: Här finns kunderna. Oftast finns kunder i flera länder.

Land 3: Här finns produkterna som är aktier eller andra finansiella instrument.

Land 4: Här finns banken till vilken du ska betala för din investering.

Land 5: Här bor bedragarna och deras familjer.

- ***Inget tillstånd, inget prospekt och ingen ekonomisk redovisning***

Även om vissa av bedragarna påstår det, har de inget tillstånd för sin verksamhet i det land varifrån de verkar. För att få erbjuda finansiell rådgivning, investeringar och andra finansiella produkter till svenskar krävs tillstånd av Finansinspektionen (FI) eller andra tillsynsmyndigheter inom EU. Företag med FI:s tillstånd måste följa svenska lagar och regler.

Bedragarna använder sig inte heller av prospekt som FI har granskat och godkänt. De framställer dokument så att de liknar prospekt, men de följer inte de krav som ställs på prospekt enligt svensk lag och utländsk lag.

Bolagen vars aktier man vill sälja saknar oftast årsredovisning och delårsrapporter. De saknar också en godkänd revisor.

- ***För bra för att vara sant***

Erbjudanden som kommer ur det blå (så kallad Cold Calling) och låter som ett snabbt och lätt sätt att göra en vinst utan någon egentlig ansträngning eller risk bör du se upp med. Ett väldigt grundläggande och enkelt, men viktigt tecken på att det kan vara fråga om oseriös verksamhet är att ***”Om det låter för bra för att vara sant, så är det nog så.”***

- ***Erbjudanden om aktier i amerikanska OTC-bolag***

Är aktien uppsatt på en OTC-lista bör du verkligen vara försiktig. Den typen av erbjudanden är särskilt vanliga vid bedrägerier. OTC (Over The Counter) betyder handel över disk. Det innebär att ett OTC-bolags aktier *inte* handlas på en börs. Alltså sker ingen normal prissättning (baserad på tillgång och efterfrågan) av bolagets aktier. Vidare är OTC-bolagens aktier oftast undantagna från registrering hos tillsynsmyndigheten. Det innebär bland annat att

dessas aktier inte kan säljas vidare som vanliga aktier. Ett exempel på den här typen av aktier är de som säljs under Regulation S. Det finns två slags OTC-bolag – OTC och Other OTC.

- ***Bedragarnas ihärdighet***

Nästan alla som drabbas berättar om hur bedragarna har visat en anmärkningsvärd uthållighet och envetenhet efter att de har uttryckt det minsta intresse för investeringsförslaget. De ringer upprepade långa telefonsamtal till dig och blandar löften om hög och snabb avkastning med förutsägelser om besvikelse och missnöje om du inte skulle våga investera. De är mycket skickliga försäljare.

Så länge du finns kvar i luren kommer de att fortsätta försöka sälja. De frågar dig till exempel om hur du mår och om ditt jobb för att inge ny tillförsikt, för så länge de kan hålla kvar dig på tråden och du fortsätter att prata har du egentligen inte sagt ”nej”.

- **Alltid tid för att köpa men inte för att sälja**

Bedragarna försöker alltid hindra dig från att från att sälja ”investeringen” med argument om att den kommer att gå upp eller att den kommer att gå upp ännu mer. Om du insisterar, försöker de byta din nuvarande investering till en annan, allt för att undvika löftet om att skicka en utbetalning till dig.

Vid den tidpunkt då du kommer fram till att du vill sälja din ”investering” har du troligtvis förlorat dina pengar.

Frågor som du bör ställa till den som ringer

Nedan följer fyra frågor som du bör ställa till den som ringer och erbjuder dig investeringsmöjligheter per telefon.:

- Har bolaget tillstånd för sin verksamhet?
- Vilken myndighet har lämnat tillstånd?
- Hur fick du tag på mitt namn?
- Vilket namn, adress och telefonnummer har personen som ringer?

Om säljaren undviker frågorna – avsluta samtalet!

Om bolaget inte har något tillstånd – avsluta samtalet!

Bolaget och bolagets anställda måste följa lagar och regler på den finansiella marknaden där de har tillstånd. Det ska till exempel tillhandahålla ett prospekt och ha rutiner för att hantera klagomål från sina kunder. Kom ihåg att FI endast övervakar och bedriver tillsyn av svenska bolag.

Bolaget kanske hävdar att det inte behöver tillstånd för verksamheten för att det har sitt säte i utlandet. Men i de flesta länder krävs tillstånd för denna form av verksamhet och länderna inom EU har i stort sett samma regler.

Om bolaget hävdar att det har tillstånd så fråga efter namnet på bolaget som har tillstånd och vilken myndighet som gett tillståndet. Är det ett utländskt bolag så be att få numret på bolagets licens. Fråga även efter säljarens licens.

Det du sannolikt kommer att få höra från bolaget är att du är speciellt utvald. Men säljaren försöker bara få dig att känna dig betydelsefull. Förmodligen har de hittat ditt namn i telefonkatalogen, taxeringskalendern, bolagsregistret eller liknande.

Hur du kan kontrollera de mottagna uppgifterna

Sök oberoende källor. Använd inte de länkar som bolaget ger dig. De kan leda direkt tillbaka till bolaget eller dess lierade. Påstår man att aktien är noterad på en börs så kontrollera bolaget på den börsens webbplats. Det är inte ovanligt att bedragare hänvisar till förtroendeingivande webbplatser för organisationer och myndigheter som är falska.

Samla information om bolaget som namn, adress och bolagsnummer. Kontakta själv tillsynsmyndigheterna för att kontrollera de uppgifter som du har fått om bolaget. Var till exempel noga med att kontrollera att telefonnummer och postnummer är samma som de officiella uppgifterna. Tillsynsmyndigheternas adresser finns på IOSCO:s (International Organization of Securities Commissions) www.iosco.org.

På Finansinspektionens webbplats www.fi.se kan du:

- Kontrollera om ett bolag har tillstånd och står under FI:s tillsyn under Tillstånd/Företagsregistret
- Kontrollera om bolaget finns på FI:s lista över oseriösa bolag. Listan är inte fullständig och den uppdateras regelbundet. Se www.fi.se/varning.

Frågor du bör ställa dig när du blir kontaktad

- Varför får jag ett så fint erbjudande från någon jag inte känner?
- Är argumenten för investeringen seriösa? Det är till exempel olagligt att sprida insiderinformation.
- Följer affären ”de fem flaggornas teori”?
- Vet jag något om bolaget vars aktier jag ska köpa?
- Finns det någon årsredovisning eller delårsrapporter?
- Var kommer mina aktier att förvaras?
- Var kommer mina aktier att registreras?
- Hur många aktier har bolaget givit ut?
- Vilka risker finns med denna investering? Alla produkter är förknippade med någon form av risk. Du skulle inte bli kontaktad om ingen risk fanns.
- Vilka är kostnaderna för produkten? Ta reda på vad exakt som ingår i investeringen. Begär skriftlig information om vilka årliga, engångs- och uttagskostnader som gäller.
- Finns produkterna noterade på en börs? Oseriösa bolag finns sällan noterade på en börs eftersom reglerna för noterade produkter är stränga. OTC-bolag finns aldrig noterade på en börs.